

La drososofila enconuscha mintgin

Entiras schauemas da mustginas schuschuran enturn fritgs madirs u marschs

■ **(anr/vi) Mintg'onn èsi il medem. Strusch ch'i passa vi la stad, cumenzan pitschnas mustgas mulestusas a sa far vi dals fritgs. Danunder vegnan questas mustginas? Pon ins sa delibarer dad ellas?**

Per tudestg numn'ins ellas «Fruchtfliege» u «Essigfliege». Il num che la Lia rumantscha propona è «drososofila». Uschia numnan era ils Talianes quest insect. Sch'ins less esser precis, stuess ins schizunt dir che la mustgina sa numna drososofila melanogaster. Ella tutga tar la famiglia da las «drososofilidae» (Taufliegen) e da lezzas datti 3000 sorts. En Svizra enconuschan ins 58 sorts. Ma la mustgina da fritgs è la pli renumada da sia famiglia. Ella ha perfin fatg carriera en la scienza. Sa chapescha betg da libra veglia. Ils perscrutaders han badà che la drososofila è bain-adattada per experiments genetics. Perquai existan era mutands da la drososofila.

Savurar sin pli che tschient meters

Ella ha ina lunghezza da be dus u trais millimeters. La drososofila è mellen-brina e davostiers ha ella rintgs nairs. Da guardar senza lupa na ves'ins betg quests detagls. Ins na vesa era betg che la mustgina ha egl's resch cotschens.

La drososofila s'orientescha cun ses nas. Ins pudess bunamain dir ch'ella audia cun il nas. Ella savura sin distanzas da pli che tschient meters l'odur da fritgs madirs u stramadirs. Dapertut nua ch'i vegn fatg confitura, vinars u vin cumpa-

ra la mustgina. La drososofila dovra ils fritgs per sa multiplitgar. Ella chaschuna per part gronds donns en fabricas d'aschieu, en tschalers da vin u en manaschis che lavuran cun fritgs.

Il fritg smarschescha svelto

Ca. 400 ovs metta la famella, sch'ella chatta in fritg madir u gia in zichel marsch. I sto esser in fritg u legum che cuntegna avunda aua. Las drososofilas prefereschan perquai ivas u tomatas. Las larvas che vegnan or dals ovs sa nutreschan dal bulieu da levon che sa furma invisiblamain sin fritgs madirs.

Sch'i fa temperaturas idealas enturn 26 grads sortan las mustginas gia suenter diesch dis.

Sch'in fritg è infestà cun ovs e larvas, smarschescha el pli svelto.

Co proteger ils fritgs?

En sazez sa multiplitgeschan e vivan las mustginas l'entir onn. La fin da la stad schuschuran ellas dentant pli savens enturn la stgadella da fritgs. Lura èn las temperaturas favuraivlas e blers fritgs madirs cumenzan a smarschir – il paradì per la drososofila.

Las drogarias fan amogna traplas che attiran ils insects (Fruchtfliegenfalle). Quant bain che quellas protegian la stgadella da fritgs fissi d'empruvar. Per impedir l'infestiuon pon ins era metter ils fritgs en frestgera. Il dischavantatg da questa metoda: Cura ch'ins vul mangiar in mail u pair, è quel fraid.

Drososofila ha gugent pulenta

Quai che munta per il consument ina mulesta, è per il perscrutader d'avantatg. Lez dovra animals simpels e nunpretensius che sa multiplitgeschan svelto. En ils labors vegn la drososofila tratga si sin buglia da pulenta. Quella porscha las circumstanzas idealas per ils ovs e las larvas.

Dapi l'entschatta dal 20avel tschientaner è la drososofila l'object da la perscrutaziun genetica. Il 1995 ha *Christiane Nüsslein-Volhard* gudagnà il premi Nobel da medischina sin fundament da sia perscrutaziun dals gens da la drososofila. «Gia d'emprim envi hai jau lavurà gu-

gent cun mustgas», vegn la perscrutadra citada. Nüsslein è s'interessada spezialmain per ils mutants da la drososofila. En ils experiments han ins midà chemicamain ils gens da la mustga.

Las pitschnas mustgas èn dentant era vegnidas duvradas sin auters champs da perscrutaziun. Ellas èn probabel stadas ils pli impurtants animals da perscrutaziun dal 20avel tschientaner.

Maglia viva per raunas

Ed anc insatge: Raunas mangian fitg gugent drososofilas. Amaturs da raunas enconuschan bain las mustginas e train si ellas per che lur raunas hajan maglia viva.

